

3 ուրախանալու ժողովուրդ ընտրության իրավունք ունի. եթե նույնիսկ այդ ընտրությունը կործանա՞ր է՞ դա նրա ընտրությունն է: Կարող են սխալվել անհասանելի, հասարակության առանձին խմբերը, բայց ժողովուրդը երբևէ չի սխալվում: Երբևէ չի՞ սխալվում...

Քաղաքակրթության կործանումը, լուրջության անկումը կամ որևէ ժողովրդի ցեղասպանությունը եզրափակիչ փուլում է մի երկարատև ուղիքի, որը սկսվում է բնական վաղ, քան ժողովուրդը չի սխալվում: Երբևէ չի՞ սխալվում...

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐԺԵՔՆԵՐ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

րուակիրներն արտահայտված ընդհանրություն, այն ժողովուրդները, որոնք ենթարկվում են նրան փորձությունների, աղյուս են ներքին ֆառոսի, բարոյալման և արժեքների կորստի ժամանակաշրջան: Նրանք իրենց ժամանակի անհնարալի օղակն են, և քննության կամ դատարանի արհալիրները խոցում են հենց այդ օղակները:

Հնագույն ժամանակներից ի վեր լավագույն մասնագետներն իրենց ժողովուրդների և լուրջությունների անկումը կապել են «ասվա-մային դասի» գաղափարի հետ, որին արժանացել է այն կամ այն հասարակությունը նախ և առաջ սեփական արասների դաս-ճառով: Մարդկության սարսական նորմերի բացակայությունը, իբրևանությունների անկա-նորությունը և ժողովրդի անկախության խոթ-յունը միշտ հանգեցնում են ժակասագրական արդյունքի: Հասարակությունը նախ և առաջ հոգեվար է աղյուս ներսից, հետո միայն վե-րա է հասնում բնական աղետ կամ արտաին բեժամի:

Մեր դասությունը ինչ քանով է սարբե-վում մյուս ժողովուրդների դասությունից: Խորնացին Արևելայից բազմալուրջության անկումը չի կաղում մեծ սերությունների խարդալանի, երրորդ կամ այն ուժերի, նե-րին դժվարությունների հետ: Նրա վերածու-թյունը խորն է և սղաղի: Եթե կործանվում է լուրջականությունը, եթե «ամենակեղևայինը հյուսիսային ազգերի մեջ» զրկվում է ին-ճուրկությունից՝ մեղավոր են բոլորը՝ արե-վից մինչև ուսմիկ, հասարակությունն ամբող-ջովին: Հասարակությունն ինճն է կոել իր ճակատագիրը, «որովհետև վերացան բազա-վորդ ու ֆահանան, խորհրդականդ ու ուսու-ցանողը, վրդովվեց խաղաղությունը, արե-ացավ անկարգությունը, խախտվեց ուղղա-փառությունը, հիմնավորվեց սգիտությանը չարափառությունը»: Նման արասներով վա-րակված ժողովուրդը դասաղայնված է և քո-լորովին կարեւոր չէ, քն ով է կասարկու դահեմի դերը Բյուզանդիան քն Պարսկասա-նը, արաքները քն մոնղոլները...

Խորնացին մարզերի խորաբաղանցու-թյամբ գիտակցում է, որ Հայոց լուրջականու-թյան առաջին անկումը սկիզբն է մի ճանա-ղարհի, որ այդ ժողովրդին սղատում են ավե-լի ծանր փորձություններ: «Որովհետև այնու-թե չէ մեր վիճակը, ինչ որ հնումը Իսրայելցոց ժողովուրդն ուներ, այլ մեր քեզառությունն ավելի է»: Հասարակության բոլոր խաղերին ուղղված անողոք ցնաղայնությունը լուրջա-ղես բողոք չէ՞ դա հույս է, որ նրանք կխորհեն և կծերբազասվեն կործանարար արասներից:

Անցան դարեր, և հայկական լուսավոր-չության ալիքը ախարի քերեց մասնավոր-նոր սերունդ, որը մուսացության մասնելով անցյալի իմաստությունները, սեղծեց որակա-ղես նոր, ազգային փիլիսոփայություն: Իդե-ալականացված անցյալ, որի կործանման ողջ մեղքը դրվում էր ազգասեր անհասների և «հեւավոր» հարեւանների վրա: Այն մի խոսք ազգային ողբերգության իրական դաս-ճանների մասին: Անմայաբի երկրի դաս-րանք, որը փերվել է ոչ մեր մեղքով և ոչ մեր մասնակցությամբ:

Հազվի: չառնելով դարերի ընթացում օսա-րի լծի տակ իր ազգային դեմքն ու հոգեբա-նությունն աղավաղած, սգիտության ու խա-վարի մեջ խարխալող ժողովրդի բնական բույությունը, չունենալով ազգային-խաղա-կան ձեւավորված կենտն, անհրաժեշտ ֆա-ղմանական ու ճեճեսական լծակներ, Հյուսի-սում և Արեւմուտքում կրկնվում և կորուսվում ազգասպանական հովերով ոգեւորված «մա-ճողները» ներհանցին ժողովրդին դասերազ-մի մեջ, քացեցին «Արեւելյան խնդիրը», խա-ղալիք դարձան Մեծերի ձեռքին և աղյուս-րում ոչ միայն ձեռք չբերեցին ոչինչ, այլև սրի մասնեցին Արեւմտահայաստանի բնակ-

չությունը և չկարողացան դասաղանել Առա-ջին հանրաղեւարությունը:

Դա արդեն հայ ժողովրդի դարսությունը չէր: Որովհետև ժողովուրդը կոպում էր իր ու-ճերի համադասասխան և հաղթում: Բայց մարտի դասում հաղթող ժողովուրդը սանու-լ էր սալիս ֆաղափականության մեջ: Չկար այն մտավոր գորել ուժը, որը կօգտվեր այդքան քանկ սրվող հաղթանակներից: Պասությունը ևս մեկ անգամ աղայցուցեց, որ որևէ ժո-ղովրդի գոյության իրավունքը միայն գեճնով հնարավոր չէ աղայնուլել:

Այժօր արդեն դարզ է, որ արեւմտյան կամ արեւելյան աղբյւրակերտ հասկացողություն-ներն իրենց մեջ ներառում են ախասաճեղը, հասարակական հարաբերությունները, ճեճե-

սական կառույցները, մարդու իրավունքների ինճսիտուցը և վերջաղես ֆաղափական վա-րչակարգը: Չանճեսելով արեւմտյան արժեքների բազում քերությունները, ողբ է ընդունել, որ ներկայումս այն կազմում է հասարակական, ճեճեսական և ֆաղափական առաջընթացի ղայմանների անհրաժեշտ քաղցացուցիչ մա-սը: Սա քերես բացառում են միայն գաղա-փարականացված և անբողջասիրական վա-րչակարգերի ղայմաններում աղյուղ երկրները (Կուրա, Լիբիա, Հյուսիսային Կորեա), ինչ-ղես նաեւ այն երկրները, որոնք կառավա-րվում են իսլամական արժեքներով (Իրան, Պակիստան, Սուղան, Բիրմա): Ի վերջո, հե-ռավորարեւելյան երկրները (Ճաղղոնիա, «Հինգ վիւսաղներ»), որոնք աղեւցրին ա-խարհն իրենց առաջընթացով, կարողացան համասեղել արեւմտյան արժեքները՝ իրենց ա-վանդական կենսակերտի և արժեքների հետ (ողբ է հաւելի առնել, որ նրանք քիստոնեա-կան ախարհին չեն ղայակնում):

Մեզ հայերիս համար քվում է, քն խնդիրն ավելի հետ ողբ է լուծվի, ֆաղի արեւմե-յան արժեքներն իրենց հիմնում ունեն քիստո-նեական բարոյականությունն ու կանոնները՝ սերը մերձավորի նկասմամբ, անհասի իրա-վունքների առաջընթացը, անհաս-հասարա-կություն հարաբերություններում փոխաղարձ ղայասսիսանասվության հսակ սահմանազա-սումը, և, որ ամենակարեւորն է՝ մարդու իք-րես քարճագույն արժեքի ճանաղյունը: Աղեն մի ֆանի ճանաղայն է, ինչ հաջողությունը ողայրար է սարվում սոփեսությունն ու կեղծ ողորիսանության դեմ, որոնք արգելակում են հասարակական առաջընթացը:

Կկարողանա՞նք արդյոք մենք ողբերել այս սկզբունքները, որ ի կրոնն ողբ է մեզ հա-սուկ լինեն, և համասեղել այն մեր «ազգա-յին արժեքներին» հետ, որը վեր նեվաճի հա-կաղայններն է: Եթե «ազգային արժեքներ» ասելով մենք ի նկատի ունենք այն կենսակե-րողը, հասարակական հարաբերություններն ու բարոյականությունը, որոնք ձեւավորվել են վերջին հարյուրամյակների ընթացում քյուր-մահմեղական անճխելի աղեւցության ղայ-մաններում, աղայ բնական է, որ ոչ:

Մեր հասարակությունն աղյուս է հոգեւոր երկվորյան անբնական ղայմաններում: Եկե-ղեցին ու հավասկը հիմնականում ճիսական բնույթ են կրում: Նրանք ոչ մի աղեւցություն չունեն հասարակության ներսում ձեւավորող հարաբերությունների վրա: Հայ առաւելական եկեղեցու անգործության ղայմաններում հանրաղեւարությունն ողարար հող է սեղծ-վել քիստոնեական աղանդների և այլ հա-վասների սարսճման համար: Սա ավելի է խորացնում հասարակության ներսում գաղա-ցող ճգնաղամը: Պաղեւնական աղարներով ղայմանավորված «ազգային արժեքները» մեզ ճանում են քիք սոփականության ճանա-ղարհով: Դա արտահայտվում է մեր ֆաղափա-կան համակարգի, ներքին և արտաին ֆաղա-փականության, ճեճեսական ողորհի, հասարա-կական հարաբերությունների մեջ, այսինքն ամենուրեք, որ գործունեությունը կաղված է մասնելակերտի և հոգեբանության հետ:

Ժողովուրդը կասարել է իր ընտրությունը, և այդ ընտրությունը աղայաղյում ոչ մի լավ քան չի խոսանում: Հաղարմայա փորճու-թյունների ճանրությունը, օսար ուճերի և սե-փական «ազգանվեր գորճիչների» խաքեռ-թյունը, կրոնական-հոգեւոր արժեքների փասա-ցի կորուսը, լավագույն գաղցունքների ու ուճերի աղարդյուն վասնումը նղաստել են այդ կորճանարար ընտրությանը:

Մենք գնվում են լքարգիսական խորը քնի մեջ և մեր հազվաղետ բունկումները ոչ քն գարքոնքի, այլ հոգեվարի նեաններն են: Խավարմությունն ու չարափառությունը լի-ակասար հաղթանակ են ճոնում: Նրանք, ով-րն չեն համակերտվում իրականության հետ,

ոնճասակ են սրվում գորե մեճամանություն կողմից: Մեր աղես լայնորեն բացված են նեղիկային (վերադրուկ) ժողովրդի վերաճվե-լու հեռանկարի դոները:

Միակ վերկությունը Ազգային Չարքոնքն է: Ազգային Ռեճոնմացիա և վերաճումը: Ռե-ճոնմացիա, որը ողբ է ընդգրկի մեր ժողովր-դի հետ անճվող բոլոր խնդիրները կրոն, ըն-սանիք, ղայմական անցյալ, քարոյականու-թյուն, մասնելակերտ, հոգեբանություն, հասա-րակական հարաբերություններ, ճեճեսական ո-լորհ և ֆաղափական համակարգ: Հասկանա-լի է, որ այդ բարճումը չի կարող սկսվել նե-րեւից: Ուրեմն ռեճոնմացիան ողբ է իրակա-նացվի վերելից, դրանից քիսող բոլոր հետե-ամեներով հանդեր: Քնաս վիճակում, դան-դաղաբարճության ու ախական գորճելակե-րտի ղայմաններում հնարավոր չէ Պեսակա-նություն կառուցել: Մեզ անհրաճեճ է նրա-կական բողիք կասարել, և ոչ կարող է իրա-կանանաղ միայն նոր ազգային արճեքների ձեւավորման ղայմաններում:

Հանրաղեւարության նախագահը այլըն-սանք չունի, ֆան անճամբ դեկավարել հայ-կական ռեճոնմացիական բարճումը: Իրաղար-ճությունների գաղցացումը աղայցուցում է, որ Հայաստանի Հանրաղեւարության միջազգային ճանաղյունը աղայնուլելու, ֆաղափական և ճըն-սեսական վակուղուց դուրս գալու համար ի-րականացվող միջոցառումները, մնող սասն, քալարար չեն: Նոր, համամարղային արճեք-ների հետ ներղաեւակող, հասարակական-ֆա-ղափական քարելիղյունները հանրաղեւար-յան աղայգայի միակ երաւելիքն են:

Համաախարհային փորճը ցույց է սալիս, որ հասարակական գիտությունն ռեճոնմա-ցիան միշտ հանդիսացել է ինճելեկտուղ ընճ-րախալի (էլիսայի) քախսարաճիքը, ընճրա-խալի, որն իր գաղցողության մեջ միշտ մի ֆայլ առաջ է եղել հասարակական գաղա-ցունից:

Չարգացած կայուն հասարակությունը սարբերվում է նոր ձեւավորվող, գաղցացող հասարակությունից նրանով, որ եթե առաջի-նի համար բնորոշ է հասարակական գիտակ-ցությունը առաջընթացումը (ղբիմաս), աղայ երկրորդի համար անհրաճեճ են հսակ կողմնորոշիչներ, որոնք կարող են առաջ ֆա-վել լավագույն դեղումն ինճելեկտուղ ընճրա-խալի, իսկ վասքարագույն դեղումն խարիզ-մասիկ առաջընթացի կողմից:

Պոսսոսաղիսար հասարակության դճրախ-սությունը կայանում է նաեւ նրանում, որ ազ-գային ընճրախալը փոխարինված է քյուրուկ-րասական ղյեւերոնճավարականությամբ, և ա-զգի կենսունակության լավագույն ցուցանիքը կլինի ռեճոնմացիական գաղափարները կրող նոր ընճրախալի առաջարկումը:

Մենք իրավունք չունենք մոռանալու, որ Օսմանյան կայսրության փլասակների տակ մնացինք միայն մենք՝ հայերս, իսկ այճմ փլվում է Ռուսական կայսրությունը...

Տղարն ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ
«Հայաստան-Միջուկ Արեւել»
հանդեսի գլխ. խմբագիր

Շարունակվող «բռնագրավումները» երկաթուղագծերում

Մենք արդեն հասելի են հարմարվել ենք ճեճեսական բրգափակմանը: Սակայն հան-րաղեւարությունում վառելիքի, սեղի, շիճա-րակական ու արդյունաբերական իրերի դե-ճիցեք գրգռել է երկաթուղային որոշ կա-յարանների ախսանողների ախորճակը: Աս-վաճի վկայությունն է մեկ աճիս առաջ «Հայրակալեայի» կողմից Սեւանի բրգեղո-ղի հասցեով ուղարկված բաղարակաղից հիսուն ողբերի քացակայությունը: Եւ դա այս դեղումն, երբ մարղի կրոնը ձեւեկե-րին «սրասրոփ սղատում կին բաղարակա-ղի գաղսչանը»: Իսկ երկաթուղային ճա-ռայությունները վերահսկող միլիղիան ա-ռայճմ աղ է փակում:

Օրերս Սեւանի բրգանի գյուղերի խա-նորներն աղահուղող վարչությունը նորից ողարղեց, որ Երեւանի հրուակեղեկի և մա-կարոնի կոմբինաի կողմից առաղաճ բար-ճակաղցից ողակասում է 80 ողբի մակա-րոն 1 ճոննա 840 կիլոգրամ ընդհանուր ֆա-եուլ: Հայնի դարճավ նաեւ այն, որ վա-զոնների դոների վրա կան երկաթուղահա-վաճի Սեւանի կայարանի կաղարակներնե-րը:

Ճիշտ է, սղասարկող վարչությանը ող-սական գնեղով փոխհասուղվեց վնասը: Բայց ո՞ր մնաց վերահսկող ճեղի մարդի-ների ճառայությունը, ինչղես նաեւ սեղն-գաղբերի յուրացեղողների և մինչեւ 100 ոռարով այն սեւ եուկա արտահանողների մարղկային խղիքը...

Վրեճն ՄԱՐՏՅԱՆ

Հայաստանի նախագահը աղեսի գոնում

Երկրաբարճի 3-րդ սարելիցի օրը դարճ-յալ բազմամարղ եր աղեսին գոն գնացած մոն 1000 կիրովականցիների հիւսասակին նկիրված խաղարի բրգակայնը: Այդ օրը, Գյուրիում և Սղիսակում երկրաբարճի հիւսասակին իրենց հարգանի տուրը մա-սուցելուց հետո, ճամը 13:00-ին Կիրովա-կան ճամանեցին Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պեճոնյանը, Գերագույն խորհրդի նախագահի առաջին սեղակալ Բաղեւ Ա-րարցյանը, ֆարսուղար Մրա Սահակյանը, աղեսի գոնու և բոնագաղթվաճոնների հար-ցերի հանճեճաղողի նախագահ Խալիկ Սամբրոյցյանը և Գերագույն խորհրդի ղայսգամավորներ: Նրանք ճողեղեղակ ողե-ցին և մեճեղիկ գույց ճավաղեցին աղե-սայների հետ, նրանց դճվար լուճելի հոգ-սերի, հիմնահարցերի մասին: Հուսով ենք, որ հանրաղեւարության դեկավարների այցը, բացի հարգանի տուրի արտահայտություն լինելուց, նաեւ գորճեկան նեանակուր-յուն կուրենա, ֆանի որ դեռես բազմա-քիվ չլուճված հիմնահարցեր կան: Այդ մասին են խոսում հետեւյալ փաստերը:

Երկրաբարճից հետո Կիրովականում բա-հագորճվել է 254 բեղ, 250,78 հազար ֆառ. մեճը ընդհանուր մակերեսով, որեղ բնակարանամուս են տնել 3453 ընճա-նի: Նախաստված է եղել վերականգնել մոն 110 հազար ֆառ. մ. բնակարանուր-յուն: Մինչ օրս կասարվել է դրա 31,5 տ-կուց:

Մանկել ՄԿՈՅԱՆ

ՀՈԱԿ-ի հանրաղեւարական վարչության ղայսվիրակուր-յունն այցելեց աղեսի գոնի

Շարքար, 7 դեկեմբերի 1991: Երկրա-բարճի երրորդ սարելիցի աղիքով Հայաս-տանի ոռմկավար աղասական կուսակ-ցության Հանրաղեւարական վարչության ղայսվիրակուրյունն այցելեց աղեսի գոնի:

Առավոտյան ճամբին ՀՈԱԿ Հանրաղե-սական վարչության եւ Գյուրիի «Վերա-ճունը» ակուրքի ներկայացուցիչները ի հարգանս գողվաճոնների ճողեղեղակներ դը-րեցին հուեարճանին: Նույն օրը ճամը 13:00 ՀՈԱԿ Հանրաղեւարական վարչության անղամներ Ռուրեն Միրզախանյանը, Համ-լեն Կարաղեւարյանը և Արմեն Մնացական-յանը Սղիսակում ՀՈԱԿ-ի կողմից ճող-կեղսակ ողբեցին գողվաճոնների հիւսասակին: Աղայ բրգխորհրդում ՀՈԱԿ-ի հանրաղեւար-ական վարչությունը հանդիղում ունեցավ ֆաղալի դեկավարության հետ:

Մրազուսե տուղրակուր

Մեր քերի դեկեմբերի 4-ի քվում ճը-ղաղել էին «Սեւանում կանգնեցվել է տախիների ախսասանը» քղրակցություն-ը, ուր վրգեն Միմոնյանի անկուրության ղայսճառով սեղ են գեղ անճեսություն-ներ: Թղրակիցը, որոշտ աղբյուր օգսվե-լով «Սեւան» քերի նույնքերի 30 քվում հրաղարակված «Տագնաղալի վիճակ» հարցաղույցից, միանգամայն սխալ կեր-ղով է մեկնաքանել Սեւանի ֆաղալիին ավճոնեոնարկության ճոբեն Կաղեւ Ղա-քարյանի ասածները: Սղաքես, հանրաղե-սության ավճոնաղաղորհի նախարարուր-յանը բաց քողված 40 տոննա բեղեղնը սխալմամբ վերագրվել է բրգանին: Միա-ճամանակ, բրգաներին բեղեղնի բաղա-ման մեջ մեղաղրվում են «վերին մակա-րակները», քե իքը նրանք «մարղկային վերաբերմունի» դեղումն են «կանոնա-վոր բաղխում կասարում», ինչի համար քղրակիցը որեւէ հիմք չի քերում, նրա հետ գույցից ողարղեց նաեւ, որ լուին:

Խմբաղուրյուն այցելեց ողբ. Կաղեւն Ղաղարյանը և իր սարակուսանն ու ան-հանգսությունը հայնեց քղրակցության վերաքերյալ: Նա սաղա, քե այն քյու-րըմբոնումներ է առաջաղել վանճոնաղա-ղորհի նախարարության բրգանկերում և հարկավոր է հերել այդ անճեսուրյու-նը: Պրն. Կաղեւն Ղաղարյանն ավելացրեց, քե ընդիակառակը՝ նախարարությունը ա-մեն առավոն գանգաղարում և հետախը-վում է անհրաճեճ նկաղաղույն վառ-լանյուրի ֆանակով բրգանի ամենանհրա-ճեճ կարիները հոզաղու համար, մանա-վանդ, որ Սեւանը Հայաստանի յոք այլ բրգաների այլուր է մասակարարում:

Թերը ներողություն է խնդում իր էղե-րում սեղ գասծ ակաղա սխալների հա-մար:

Ռ. Ա. Կ. Եւրոպայի երջանակի յասգա- մավորական առաջին ժողովը

Նոյեմբերի 23-ին Յրանսիայի Լիոն քաղաքում գումարվեց Ռամկավար ազատական կուսակցության առաջին յասգամավորական ժողովը: Պասգամավորները ժամանել էին Փարիզից, Լիոնից, Վիեննից, Վալանսից, Մարսելից, Լոնդոնից, Բրյուսելից, Ժնևից և Վիեննայից:

ՌԱԿ-ի Կենտրոնական վարչության անդամ և Եւրոպայի ու Միջին Արևելքի շրջանների յասգասխանառու Հակոբ Գասարճյանը ընդհանուր արձագանքներով կարճատև խոսքով արձագանքեց յասգամավորների յասգասխանառուների ավելի լավ կազմակերպվել և յասգացել իրենց բարեբեր ծառայելու համար ժողովրդին:

Մեծ ծանոթություններով յասգամավորները 75 հազար Յրանսիական Յրանկ դրամով, որովհետև «Էրեբունի» երկարաթափերը դարձնել Եւրոպայի շրջանակի յասգասխանառու, Յրանսիական, անգլիերեն և գերմաներեն հավելվածներով: Ընդհանուր ինքնակազմակերպված Եւրոպայի երջանակի վարչություն: Մինչ այդ նման վարչություններ կային Հյուսիսային և Հարավային Ամերիկաներում, Ավստրալիայում, Միջին Արևելքում և Հայաստանում:

Նույն օրը երեկոյան, Լիոնի «Շալի դյու Պարիս» սրահում հանդիսավորապես նշվեց ՌԱԿ-ի հիմնադրման 70-ամյակը:

Հանդիսությունը ներկա էին Լիոնի Հայաստանական յասգամավոր փոխանորդ Տ. Նորվան Եղս, Չախարյանը, Յրանսիայի բարձրաստիճան հյուրեր, Յրանսիայի Ազգային ժողովի յասգամավորներ Տի. Բերնարդես Իգաթ-Քիթիլը, Երն. Ալեք Մուսնեխանը, Ռոն-Ալդո Երանի գլխավոր խորհրդակցական Երն. Մարկ Յերյոյը և Բյուլոյանի հիմնադրության նախագահ Երն. Պիեռ Մարիոն, ՌԱԿ Կենտրոնական վարչության փոխաստիճանային Հայկաբեն Ռուզնյանը, Նույն-վարչության անդամներ Հակոբ Գասարճյանը, Վարդան Ռուզնյանը, Լիոնի ՀԲԸՄ յասգամավոր Նախագահ Երն. Մեդրակ Սահաբյանը, ՀԲԸՄ Եվրոպայի մասնաճյուղի աստիճանային Տի. Թախի Ավագյանը և այլք:

Կուսակցության 70 տարվա փառաբանական և մայր հայրենիքում վերջին քաղաքացիական զործուներության մասին ելույթ ունեցավ Հակոբ Գասարճյանը:

Տի. Բերնարդես Իգաթ-Քիթիլը, որ Յրանսիական խորհրդարանում Յրանկոհայկական բարեկամության խմբի փոխնախագահն է, իր ելույթում յասգամավոր ամեն ինչ գործադրել, որոշակի շահով կառուցվի Գյուլիի Յրանսիական դպրոցը: Այնուհետև ելույթ ունեցան գլխավոր խորհրդակցական Մարկ Յերյոյը, Երն. Պիեռ Մարիոնը:

Կարճ զեղարվեստական ծրագրից հետո փակման խոսք ասաց Հայաստանական յասգամավոր փոխանորդ Տ. Նորվան Եղս, Չախարյանը և հաջորդություն մարդից ՌԱԿ-ի գործունեությանը քն Հայաստանում, քն Միջուրում:

«Եթե յիսի փարզենք ու չյիսի իրագործենք, ուրեմն մսային հիվանդ ենք»

Վարդան Բահան ՏՅՈՒԿԵՐՅԱՆԸ հանրաճանր անուն է մանավանդ սփյուռփայ մասնակցի էջերում: Տարիներ բարունակ սփյուռփայ բարեբեր հրատարակություններում հասուկ ուսուցչություն են գրավել բարոյակրոնական քննադատները, մեր գրականության ու մշակույթի նշանավոր դեմքերն են լինում գրախոսություններն ու այլ նյութեր: Եւ հեղինակ է «Շողարձակ խոսքեր և ճիշտներ», «Դեղի սուր հորհուրդներ», «Կյանք և հավերժություն», «Չայրենի շողեր և խոհեր» և այլ հասոցներ:

Հայաստանյան իր այցելության օրերին, հողավորներից ստացած խորունկ մտածողական կերտարին ավելացան նաև մարդկային յուրաքանչյուր հասկանիչները՝ ամբողջացնելով գրողի, մարդու և հողատերականի նրա կերտարը:

Տեղի հայր, գիտնական, որ քեռի դժվար, բայց հեծաբերական ու խորհմաստ տարիներ է բողոքել հեծուր: Կարելի է արդյո՞ք այդ ամենը ներկայացնել համառոտ ամենակարեւոր դրվագներով:

Մեծուր դժվար է, բայց յիսի փորձն: Ծնած են Պոլիս, երեխայություն անցուցած են Դարզանել, մանկություն՝ Իզմիր և Արեն, յաստանություն և երեստարություն՝ Ադրնապոլիս, չափախառություն՝ Սուրբան և Լու Անջելես: Կեսնա՞հ, ճիշտ 1915-ին ծնած հայու մը ծակասագիր: Ուսանած և վկայված են Ադրնապոլիս Պոլոսյան նախաբերականն, Կապիլի Պերդերյան երկրորդական վարժարանն և համալսարանական Խոստմա քաղաքի յուրաքանչյուր են Արեն գրականության և հողագրության յուրաքանչյուր մեջ՝ իւրաքանչյուր լեզուով: Պատանուներս եղած են ուսուցիչ, տնօրեն, դպրակց, հեղինակած են 11 գիրք: Կուսակցական քուսուրդներ անցած են Նոյել է ՌԱԿ-ի անդամ-խմբի Բահանայի օժուր ստանալից առջ, բայց իմ միակ կուսակցությունս հայ ժողովուրդն է:

Չեղի հիւրությունների ու իմացությունների իսկա ծովում կա՞ն արդյո՞ք դեմքեր և դեղիներ, որոնք հասկալիս կուզենային ասանձացնել:

Սյո, անուր: Սի Բահան անտոաց երեւոյքներ իմ խոնարհ հողատերականի աղաքծ օրերուս վստուրդն սզեր են, և անուր հողատերությունը կզգամ այսու եւս: Եւսի՞ ունեցեր են երբ անգուզական ուսուցչական եղանակներ՝ Լիլոյ Արդայան, Լեւոն Շանք և Շահան Բերբերյան: Հանդիպած են մեր բանաստեղծության և գրականության բողարձակ ճիշտներու, որոնցմե Վահան Թեւեղյանի հեծ ունեցեր են քեռի կարծ, բայց ջերմագին բարեկամության երջան մը, Մուսակ Չողախյանին, որ իր «Մահիթի» մեջ հաճախ էջեր հասկացուցած է ինձի: Ծանոթ եղած են նաև մեր ազգային մեծամուն հերոս Աղոնուն Թեւեղյանին և իր իսկ կնոջ փախազով, հակառակ բարձրաստիճան եղեղեղականներու ներկայության, ինձի վիճակը ավելի անոր անյուրին վրա դաժմանական ըսելու յասգիլը: Պիսի հիւրեն նաև, որ առաջին հողատերականն են, նախաբերական կարգով Բահան, որ որոշուս հրատարակագիր և սաջ գիրքերու հեղինակ, իմ գուծուներության 50-ամյա հողեղանի աօրով վեհաբար հայրաքանիս կողմն արժանացած են սրագան կողակցի և «Սուրբ Մաւոց ու Սուր Մահակ» շահանի:

Տեղի հայր, ղուր Հայաստանում է գտնվում շահ կարեւոր, կարելի է ասել՝ յասմական երջանում, եր մեր ժողովուրդը յուրաքանչյուր գիտակցելով ազատության արժեքը՝ ազգովին «Այո» է ասել իր անկախությանը:

Նր և տկում է բազմաթիվ դժվարությունների՝ կյանքի կոչելու համար այդ սրբազան ազգապար: Բայց դժվարությունները շահ են ու, որքան էլ ցավալի է, ժողովուրդը մի ինչ հողն է յայտարից: Վերջվերջ, դժվար է մարդու մեջ անընդհատ վառ յասիլ բարձր իղեպների յայտարի ոգին, եր յեղ է նախ լուծել կենցաղային ամենամար խնդիրները:

Սյո, դժվար է, չափազանց դժվար: Բայց յեղ է գիտնալ, որ հիմա միակ հնարավորությունը լուծելու համար մեր առջեւ ծառայած դժվարությունները ամեն բանե առաջ յայտարն է ծուլություն և անտարբերություն դն: Պե՞տ է տուլիս սենյալս ախտասի: Ամեն մարդ՝ համաճայն իր կոչումին և հակումին գործ մը յասգամավոր է կասարելու և իր նյութերը բերելու մեր երկրի սենտական և ընկերային վերելիս: Սուրբ և անտարբեր գործեր չկան: Որեւէ գործ, որ չի մոտեց ախտասողից յասիլը, չի աղտոտե անոր նկարագիր ու չի հակասե բարոյական օրենքներու՝ այդ գործը կըլլա մըղիլ ազգակ մը փառաբանության և բարություն: Ամեն արդյուն ու հողատերական կուզա ախտասանեն և մտախոնքներ իր ասենին, առանց անօգուս և անդե՞հ՝ յայտար ասնելու ժամանակն առաջ: Ամենն ազգու զենքը, ղուր մարդ հալիսենալուս յեղ է իր վրա կրե՛ր համբերությունն է: Որովհետեւ մեր կյանքին աղախությունը, մեր իղեպներու յասակունը և մեր մնայուն երջանկությունը կախում ունին այս հողեղան զենքին լավագույն գործածութենն:

Հավաստե՞մ եմ, որ խոսով, փարզով կարելի է մարդուն կամ հասարակությանը փոխել:

Եթե յիսի խոսիմ, յիսի փարզեն և յիսի հուսադենք և մեր խոսքերն ու խոսուսներն ոչ մեկը յիսի իրագործենք ուրեմն մսային հիվանդներ ենք: Եր խոսելու ու փարզելու կարողությունն ունինք, նույնութ յեղ է ունենանք հնարավորությունը մեր ըսածները գործնականացնելու, և միայն այսութե կրնան մեր խոսքն ու փարզները ազդեղություն ունենալ: Բայց յեղ է գիտնալ, որ անհասին և հասարակության փրկության արժանները յուրաքանչյուր են անոր հավասին ու կամեղողության մեջ: Մարդ ինն է, որ յիսի կանոնավոր իր կյանքին ընթացը և ոչ քն ուրիշ: Հասարակության մեն մի անդամը, եր գորությունը և հանդեղությունը կուսենա ըսելու՝ քն նախ և յիսի փոխվիմ, հարց իննին կուծի: Եւ եւ կմարքեն, որ մեր հասարակության մեջ շահ ըլլան նման խիզախները:

Յրոյցը վարեց Մեղանիի ԳԵՄՍՅԱՆԸ

Նախնյաց կանչի արձագանքը

Մեր քրթակից Լեւոն ՄԻՔՍՅԵԼՅԱՆԻ հարցերին յասասխանում է Մոլոդկայի հայկական «ԱՆԻ» համայնքի վարչության անդամ Ռաֆայել ՅԱՍԱՐՅԱՆԸ

Ի՞նչ կարող եմ ասել Մոլոդկայում աղորոհ հայերի յասմական անցյալի մասին:

Մեր հայրենակիցները Մոլոդկայում ընկերություն են հաստատել հայրադարձակներ առաջ: Սկզբնական երջանում նրանք հիմնականում կենտրոնացել են Գենստր գետի ափին, որ հիմնադրել են Գրիգորոպոլ քաղաքը, կառուցել մի քանի եկեղեցիներ: Բայց քաղաքի հայկական եկեղեցին, որը այժմ բանաբար է, 19-րդ դարից է Գրիգորոպոլի վանքը շահ ավելի հին է և վերանորոգման կարիք ունի: Լավ են յասիլանվել Զիբիլոյի երկու եկեղեցիները: Մոլոդկայում աղորոհ հայերի նախնիները հիմնականում Աճից են և սեղափոխվել են Աճի կործանումից հետո: Այդ է յասճառը, որ մեր համայնքը անվանել ենք «Աճի»: Հայկական համայնքը Մոլոդկայում գործել է մինչև 1945 թ: Վերջին տարիներին մեր ակտիվիստների ջանքերով վերակենդանացավ համայնքը, որն ընդգրկում է արջ 3500 հայերի: Այս թիվը, իհարկե, մտավոր է, Բահան որ օրեց անդամների Բահանը մեծանում է:

Ո՞րն է Մայր հայրենիք այցելության Չեղ նյութակը:

Կաղ հաստատել Հայաստանում գործող համառաստայան յեսական մարմինների և նա համագործակցել: Չէ՞ որ առանց Հայաստանի անմիջական օգնության դժվար կըլինի ախտասի: Օրերս եւ նրա ՀՀ հասուկ ծրագրերի իրագործման յեսական կոմիտեի կրթության և մշակույթի բաժնում, և համասեղ ախտասանի համաճայնության եկամ, եղա նաև Սուրբ Էջմիածնում, և Մայր Տաճարի Լուսաբարալիս Հղակի արհմիակցություն Սամրոյանը յաստացավ օգնել մեզ:

Ի՞նչ կարող եմ ասել Չեղ խնդիրների մասին:

Ամենից առաջ «Աճի» բարեգործական միությունը նյութակ ունի զբաղվելու Մոլոդկայում աղորոհ հայերի երիտասարդ սերնդի հայեցի յասարակության հարցերով: Մեր համայնքի անդամներին յուրաքանչյուր մեծ ցանկություն ունի վերադառնալ իր արմատներին, բոններին ու ծոռներին ծանոթացնել իր յասիլի լեզվին, մասնագետ այրութենին, նրանց կաղելու հայ մշակույթի և յաստության զանազաններին: Այստեղ էլ ընդխոս են մեր միության անկիները: «Աճի» միությունը մեր նախնյաց կանչի արձագանքն է: Ցանկություն ունենալ սեղեղել կրեղևառայա յորդոցների յայն ցանց, ունենալ գործող եկեղեցի: Արդեն գործում է մեր երիտասարդական տոխոսը, ազգային երգի-ղարի և երաժշտական յասարակության հիմներ են դնում: Մեր միության նախագահ Մերգեյ Գասարյանը ծնունդով Արցախից է, փոխնախագահ Գենաղի Բերայանը Բախից, նրանք մեր միությանը ոգի և շահ են ախի: Մեծ հարգանք են վայելում Զիբիլոյան և Բախիլյան յայն ծանալում ունեն: Մեր նկատմամբ լավ են սրամարդկավ յեղի յիսանությունները, որ և հեծացնում է մեր ախտասանը:

Ինչուսե հայրենի է, ղուր Հայաստանի բարձրացակի բազմակի չեմոլիսն ու յեկողակիր եմ: Ինչու՞ս ասացվեց, որ այժմ բնակվում եմ Մոլոդկայում:

Եւ ղեկավարական են և ծառայության մեջ են: Այժմ Մոլոդկայում դարձել է իմ երկրորդ հայրենիքը: Թե ինչուսե կասցվի մեր ընտանիքի ծակասաղիր հեծացյալն, հիմա չեմ կարող ասել, միայն համոզված եմ, որ որ էլ յինենք, եւ հայ մշակույթի և յաստության ջասագուլն ու յարածողներից են: ■

Ժնեւի հայ կանանց գիտատղովը դիմում է Հայաստանի կառավարությանը

Մեր քրթի ղեկները 4-ի համարում սեղեկացրել էին այս տարվա նոյեմբերի 7-9-ը ժնեւում սեղի ունեցած հայ կանանց գիտատղովի մասին, գրուցել այդ ժողովին մասնակցած մի քանի յասգիլների հեծ:

Գիտատղովի ախտասաններից ի հայտ եկավ, որ ներկա երջանում հայ կնոջ առջեւ ծառայել են հրատալ յուծում յասիանող մի բար հարցեր, մասնավորապես, որ հայ կանայք բացակայում են օրենսդիր դիրքում, մարմիններում և յասնաններում: Գիտատղովը, նկատի ունենալով կնոջ ծանր կացությունը Հայաստանում, կոչ արեց սփյուռփայ հայ կանանց կազմակերպություններին, որ իրենց մասնավոր ուսուցչության և հողագրության առարկա դարձնեն մայր հայրենիքի իրենց փայրերի մահողի վիճակը: Միաժամանակ այն կոչով դիմում է Հայաստանի կառավարությանը, որ նկատի ունենա կանանց մասնակցությունը օրենսդիր դիրքում, մարմիններում և յասնաններում, մասնավորապես առողջապահական, մրցութային յասիանման, կրթական, սենտական և

փաղաքական բնագավառներում, փաղաքերի և աղախովի նրանց մասնակցությունը միջազգային ժողովներին, վարժություն և փորձառություն ձեղք ընդ ախտասաններին:

Գիտատղովը դիմում է նաև ՀԲԸ Միությանը Եվրոպայի մասնաճյուղին, որ յեսակի աս կազմի համարող հանձնախումբ, հեստիղելու համար վեր նեված կենտի յուրկանացումը, Հայաստանի կառավարության համագործակցությամբ:

ՍՄՅՈՒՂԵԱՐԱՅ ԼՈՒՐԵՐ ՍՄՅՈՒՂԵԱՐԱՅ ԼՈՒՐԵՐ ՍՄՅՈՒՂԵԱՐԱՅ

Ալեքսանդրիայում և Կահիրեում ՀԲԸ Միության հրավերով ելույթներ է ունեցել երեւանից ժամանած «Հայաստան» ժողովրդական երգի և յարի համուրդը:

Մոնթեպոլում հոկտեմբերի 27-ին Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցում դասական երաժշտության համերգ է սեղի ունեցել ի նյութաս Արիկի երջանում կանաղապարտ առաջնորդարանի նախածոնած բուծարանի կառուցման:

Բեյրութում «Լա Թուալ» ցուցասրահում նոյեմբերի 9-ին բացվել է նկարչուհի ժակլին Օհանյանի գործերի ցուցահանդեսը:

Կահիրեում նոյեմբերի 8-ին Հայ ղեղարվեստասիրաց միության Թեւեղյան դահլիճում բացվել է յուսանկարիչների յուրական ցուցահանդես: Նույն դահլիճում նոյեմբերի 18-ին Հարդասի և Սանահինի վանքերի մասին դասախոսել է Եւրի Համբիկյանը:

Բուենոս Այրեսում հոկտեմբերի 19-ին նեվել է Միսիպարյան վարժարանի հիմնադրության 35-ամյակը:

Դամասկոսում հոկտեմբերի 14-ին Թեւեղյան մշակութային միության կենտրոնացնողներում նեվել է Թարգմանյաց օրը:

Բուենոս Այրեսի համալսարանի փիլիսոփայության ֆակուլտետում 1992 թվականից գործելու է Հայագիտական ուսման ամբիոնը, որը արդյունք է երեւանի յեսական համալսարանի հեծ անցյալ տարի ստորագրած յայմամագրի:

Թուրքիան հանդիմանում է Ադրբեջանին

Վարչապետ Դեմիրելի ուղերձը Հասան Հասանովին

Նոյեմբերի 20-ին ԼՂՀ-ի սահմանում սեղի ունեցած ուղղաթիռի վթարից հետո հայ-ադրբեջանական անձնակազմը զգալիորեն հասավ: Մեծելով հանդերձ որևէ այլ հանձնաժողովի մասնակցությունը վթարի հետաքննությանը, Ադրբեջանն անմիջապես հայաստանից ուղղաթիռի հայերի կողմից գնդակոծված լինելու մասին, գումարելով Գերագույն խորհրդի արևելահայկական նախագահին, լուծարի ենթարկեց Լեռնային Ղարաբաղի ինքնավար մարզը: Կենտրոնական լրատվության միջոցները, ինչպես և ստյակվում էր այս անգամ ևս հակահայկական հիստերիա բարձրացրին. նրա լրատվական ունեցանքը արդարացի Ադրբեջանի շարժումները գործողությունները, աջակցել նրան համապատասխան հասարակական կարծիքը Հայաստանի դեմ ուղղելու մտադրանքների մեջ: Սակայն նրանց հույսերը թուրրովին չարդարացան: Օգտագործելով չարաբասիկ դասահարը հակահայկական ճամբարներում են սեղծելու համար, նրանք ակամայից նմանացրին Ղարաբաղի հարցի հետագա միջազգայնացմանը:

Դրա վրա աղացույց են հանդիսանում ԱՄՆ-ի միջամտությունը իրադրություններին, կոնժեկլիկը խաղաղ բանակցությունների միջոցով կարգավորելու և մարդու իրավունքների սկզբունքներին հարազատ մնալու դաժանությունը, դասերազմի շեղումը գնդակոծելու համարադրությունների միջև միջնորդի դերում հանդես գալու Իրանի Իսլամական հանրապետության արագորոմաստար Վեյսալի առաջարկը և, վերջապես, Թուրքիայի վարչապետ Սուլեյման Դեմիրելի Ադրբեջանի կողմից Լեռնային Ղարաբաղի ինքնավար մարզը լուծարի ենթարկելու առնչությամբ Հասանովին սված ուղերձը:

Ինչպես գրում է «Հյուրիկեր»-ը նոյեմբերի 29-ի համարում, Հասան Հասանովին հղած իր ուղերձով Դեմիրելը նախազգուսացնում է Ադրբեջանի վարչապետին «երջանում սեղի ունեցող վերջին իրադրությունների կառավարության արդարությանը չենթարկվել»: Դեմիրելը Հասանովից պահանջում է խուսափել այնպիսի որոշումներից ու գործողություններից, որոնք անկանխատեսելի են և կարող են հետագայում հանգեցնել անողորմիկ հետևանքների: Մոսկվայում Թուրքիայի դեսպան Վոլյան Վուրային համեմատարկել էր մեկնել Բաքու և ուղերձն անմաք համեմակ հասցեատիրոջը: Բայց Բաքու և Երևանը ոչ բնիչային էր, այդ իսկ դասառնով այն դեմադանի կողմից փոխանցվել է նույն ժամանակ Մոսկվայում գտնվող Մուրադիովին:

Ըստ «Հյուրիկեր»-ի, Թուրքիայի արագորոմաստարության բարձրաստիճան մի աշխատակից ուղերձի առթիվ արել է հետևյալ հայտարարությունը. «Վարչապետն իր ուղերձով և, Միտրյան դեկլարացիան ու Եսենազրգին կողմերին ցույց սվեց, թե Թուրքիան ինչպիսի կոնսերվատիվ մոտեցում է ցուցաբերում Անդրկովկասում ֆաղաբական կայունության աղանակում հարցում»:

«Հյուրիկեր»-ը նոյեմբերի 30-ի համարում սեղեկագնում է Դեմիրելի ուղերձի մասին, ուր պահանջվում է հայ-ադրբեջանական կոնժեկլիկը կարգավորել խաղաղ բանակցությունների միջոցով և ողջաբանական խորհուրդներով:

յունների միջոցով և ողջախոսության խորհուրդ է սրվում: Ուղերձին դասաստանեց Այազ Մուրադիովը: Ադրբեջանի նախագահը, այն բնութագրելով զանազան և կոնսերվատիվ ալլ, նեց, որ «ուղերձն իր մեջ ստորբեջանական ժողովրդի համար դարձնական է վերին աստիճանի օգտակար խորհուրդներ»:

Ըստ «Հյուրիկեր»-ի դեկտեմբերի 1-ի համարի, Դեմիրելի ուղերձն իր արձագանքն է գեղ Գերմանիայում, և Frankfurter Allgemeine-ը «Թուրքիան և Անդրկովկասը» վերնագրով հրատարակած մեկնաբանության մեջ նեց է, որ լարվածության սրմունք Թուրքիայի արևելյան սահմանների մոտ կողմերին հասցնելով դասերազմի շեղում, Թուրքիայի համար թուրրովին ցանկալի չէ: Դեմիրելը Հասան Հասանովին հղած իր ուղերձով փաստորեն կանխեց հայ-ադրբեջանական դասերազմը: Դեմիրելի կողմից կառավարությունն այս նախաձեռնությունը, նեց է գերմանական թերթը, ցույց է տալիս, որ Թուրքիան մեծ հետաքննություն ցուցաբերելով հանդերձ նախկին Միտրյան թուրքալեզու հանրապետությունների հանդեպ, արևադարձում է ստորանհրդից գերմ մնալու իր դիրքորոշման մասին: Հողվածում միաժամանակ նեցում է հետևյալը. «Նկատի ունենալով Անդրկովկասի հանդեպ Իրանի ցուցաբերած յուրաքանչյուր վերաբերմունքը, անհրաժեշտ է, որ Թուրքիան Անդրկովկասի հարցում ավելի մեծ ջանքեր գործադրի»:

«Տարածայնություն Անկարայի ու Բաքվի միջև» խորագրով նոյեմբերի 30-ի համարում հրատարակված հոդվածում, որն ունի նաև «Որոշում Լեռնային Ղարաբաղի կարգավիճակի վերաբերման մասին» ենթագրերով:

Դեմիրելի ուղերձին անդրադառնում է նաև «Միլիտեր»-ը: Ահա թե այն ինչ է գրում.

«Նոյեմբերի 29-ին Ադրբեջանի հանրապետության և Թուրքիայի փոխհարաբերություններում, որ 10 օր անց դասեռանդես ճանաչել էր նրա անկախությունը, նեղ օրեր են: Ղարաբաղում սեղի ունեցած ուղղաթիռի վթարի դասառնով Բաքվի ու Երևանի փոխհարաբերությունների հանկարծակի սրման հետ կապված վարչապետ Դեմիրելի նախազգուսական բնույթի ուղերձը Ադրբեջանի վարչապետ Հասանովին Ադրբեջանում ստորցնցողի տղավորություն գործեց: Անկարայում հավասարազրկված ազդեցիկներ իրենց դժգոհություն արևադարձեցին հետևյալ խոսքերով. «Ուղերձի առթիվ մեզ սեղյակ չեն դասել, մինչ ուղարկելը մեզ հետ խորհրդակցելու կարիք անգամ չեն զգացել: Լեռնային Ղարաբաղն ադրբեջանական սարած է: Դա մեր հայրենիքի մաս է կազմում: Հետևաբար, Ղարաբաղի առնչությամբ որևէ որոշում ընդունումը, ինչպիսին էլ որ լինի, Բաքվի անհասարակական իրավունքն է»:

Վերջիններս, նախ հիվեցնելով, թե Հայաստանը մինչև օրս Ղարաբաղում Եսենազրգին է խաղաղ ազդեցիկների և ադրբեջանական գյուղերի վրա զինված հարձակումները, ասացին հետևյալը. «Բողոքից է հայտնի, որ Լեռնային Ղարաբաղը Ադրբեջանին դասկանող սարած է: Ղարաբաղին ինքնավար մարզի կարգավիճակ է սրվել ստալինյան Երջանում ընդունված ադրբեջանի և միակողմանի որոշումով: Սա հայերին արված զիջում է: Ընդ որում, հայերը, ելնելով այն հանգամանից, որ իրենք մեծամասնություն են կազմում մարզում, միացման մասին որոշումներ են

կայացրել: Միաժամանակ Հայաստանի խորհրդարանը ի յուր աշխարհի հայտարարեց, որ չի ժամայում Թուրքիայի հետ իր սահմանների անխախտությունը»:

Ադրբեջանցի գործիչները, ընդունելով հանդերձ ուղղաթիռի վթարից հետո հայերի հետ լարվածության սրման փաստը և այն, որ հայերի հավակնոց գործողությունները թուրքական սահմանների հանդեպ աղացուցման կարիք անգամ չունեն, նեցին. «Լարվածությունը մեզ չեն սեղծել: Մեր խորհրդարանը դարգադես վերանայել է իր սարածի մաս կազմող մարզի կարգավիճակը: Եթե այս որոշումը վստահավոր է համարվում Երջանում խաղաղության դասդասման համար և արևադարձում է այն կարծիքը, թե դա դասառն է դասնալու Հայաստանի հետ դասերազմի, աղա այդ դեղյում Անկարան դասավոր էր համադասաստիանաբար զգուսացնել նաև Հայաստանին, միևնույն Երևանով: Մինչդեռ, դա չի արվել»: Դրանով ազդեցիկներ արևադարձեցին իրենց հիաստավորությունը:

Պասաստանելով նրանց, արագորոմաստարությունն իր հերթին դարգաբանեց, ասելով, թե «հայերին ևս նախազգուսացնելու մասին Անկարան որևէ հրահանգ չի սվել, և Իրանի որ Թուրքիան չի ժամայել Հայաստանի անկախությունը, հետևաբար դասեռանական ման խալի դեղյում անմասն է»: Մինչդեռ ազդեցիկներ հիվեցնում են, թե Անկարան, այնուամենայնիվ, Մոսկվայում Թուրքիայի դեսպանին գործող է Հայաստան և հանդես եկել Երևանում հյուրաստասում քաղելու մրատրությունը: Համեմայն դեղյում, նրանք ասում են. «Եթե Անկարան ցանկանա, աղա դիվանագիտական ժամադարձեցումով գոնե կրգուսացնել Հայաստանին»:

Նվարդ ՇԱՐՏԱՆ

Թուրքիայում անհայտ կորել է 462 մարդ

Անկարայից սցացված սեղեկության համաձայն, Թուրքիայի «Մարտիան իրավունքների միությունը» մի հետազոտություն է արել, որի արդյունքները հրատարակվել են մամուլում: Ըստ այդ հետազոտության, 1980 թ., այսինքն՝ օազմական հեղաճեղումից մինչև 1989 թ. դեկտեմբերի անհայտ կորել է 462 մարդ, որոնք զգուսացնում էին սոսիալական հետախնդրության մեջ:

Օգալի վարչակարգի համեմակ ըննդիմության դիրք բանձ «Լուրան» ժարաբերթը, որ նաև հայտնի է մարդու իրավունքների դասեդանության վերաբերյալ երողայում և Թուրքիայում, գրում է, թե 1991 թ. առաջին վեց ամիսի ընթացում արձանագրվել են նախադաս հետախնդրության մեջ զգուսացնում անմանց «կասկածելի մահվան» դեղյում:

Եթե, որ 1982 թ. գորազմում անան կլեքի ճեղձմար վերախոլված Թուրքական սահմանադրությամբ լայն արգելություններ սրվեց ներին գործերի նախադասությանը, որով առանց դաս ու դասառնակի իրավունք էր սրվում հետախնդրության հարազել անխաբ թուրքին, ում նկատմանը կասկածի նույններ ունեին: Սա մեծ անուսկ առաջացրեց Արևմուսում:

Իսկ այժմ Ա. Դեմիրելի նուսուսող կասկածարությունը ձգտում է անկախել Թուրքիայի սահմանադրությունը, աղալի ժողովրդավարական դարձնելու մեջ:

Միջայնց դեմ կասաղի տղայար մող «ճեղձմար ուղի» և Աղալի դեմոկրատական ժողովրդական կուսակցությունների դեկլարացիան: Ա. ԴԵՄԻՐԵԼԻ ու Ե. ԻԼՅԱՆՅԻՆ «ամուսնացած» լինելով կուսիցիոն կասավարության մեջ, մեղադարձ են մեկնում:

Փոխգիջման փափաուներ են սկսվել թուրք-հայ հարաբերությունների վերաբերյալ

Աղալի 24-ին հինգ ամիս է մնացել: Դա ևս է, և ինչ նայած ու՜մ և ի՜նչ նայած կեցի համար: Թուրքական մամուլում համախախի սեղ են գեղում թուր-հայ հարաբերությունների վերաբերյալ հակահայկական լուրեր: Ինչպես օրինակ, վերջերս «Հյուրիկեր»-ում գրված էր, թե իր Լեռն Տեր-Պետրոսյանը նամակ է հղել Դեմիրելին, որով վստահեցնում է, թե ցանկեր կգործադրի աղալի 24-ի հակաթուրքական ցույցերը կասեցնելու համար:

Այս կարծ լուրը երկու օր անց քարզմանաբար տղագրվեց «Ազգ»-ում, իսկ Հայաստանի հեռուստատեսության «Լուրեր» ծրագիրը հայտնեց հանրապետության նախագահի մամուլի ֆարտուղարության «հերումը» լուրի վերաբերյալ: Պարզ է, որ թուրքական մամուլում հրատարակվող այս «սխալ» լուրերը արևադարձություն են այն գաղափարների, որոնք բանված են հայտնի ֆաղական սեսակեցների ենթասեսներում:

«Հյուրիկեր»-ի դեկտեմբերի 2-ի լուրերի համաձայն, ԱՄՆ-ի հայազգի նեանալոր դասառնաբան Ույաղ Գոլիանյանը արևադարձել է հայ-թուրքական հարաբերությունների օգտին: Նա ասել է, թե Թուրքիան քաղաքականաբար չի կարող Հայաստանից դասանել հրաժարվել ցեղատարածության ժամայմանե հողային հարցը:

ից: Սա Հայաստանի հետ առնական հարաբերություններ մեկնելու համար չի կարող դասաման լինել, որը սղասնաղող բնույթ է կրում:

Նույն «Հյուրիկեր»-ում ֆաղական մեկնաբան երթուղուղ Օզլոյը «Պոլիսիկա» կոլված սյունակում վերոհիշյալ զգացումներով մի հողված է տղագրել, որը քարզմանաբար ներկայացնում ենք ձեր ուստորությանը:

«Երևանայում են Վան ֆաղում մի հուսարձան, որի վրա գրված է. «Ի հիշատակ 1915-1920 թթ. ողբերգական իրադարձությունների գոհ զնացած հայերին»: Սա գրված է հայերեն և թուրքերեն, իսկ ներևումը թուրքերենով՝ «Բող հողիները լուսավորվեն»:

Արևից հինգ կամ սաս մեթ հեռու մի ուրից հուսարձան են դասկերացնում հետևյալ մակագրությամբ. «Ի հիշատակ 1915-1920 թթ. ողբերգական իրադարձությունների գոհ զնացած թուրքերին»:

Սա էլ ևս հայերեն, և թուրքերեն, իսկ ներևում էլ հայերենով Իրասոնական կրոնի մի արևադարձություն, որը նեանակում է հողիններ հանգստություն:

Ի՜նչ կլինե, եթե կասուցվեին նման հուսարձաններ:

Ի՜նքն բվում է, լավ կլինե, կփակվե որիսի և

ասելության մի դարաբեջան: Կփակվեին նաև որոշ բերաններ, և աղագալի համար ֆայլեր կարվեին:

Ուրեմն, սա իրականություն դարձնելու համար ինչի՞ են սղասում: Կարծում են, մի փոխադրություն է դեղս: Ավելի ճիշտ, սղասում են այնպիսի մի ֆաղական գործիչի, որը ֆաջ և ինքնակասալի լինի: Երես այն ժամանակվա նեման, երբ Օզալը Ալթի գնալիս «ներողություն» էր խնդում Ալթիի ժողովրդից: Միայն մի փոխադրություն և լեռնադասությունից չվախենալ է դեղս»:

Այնուհետև երթուղուղ Օզլոյը անդրադասում է Ֆրանսիական հեռուստատեսության այն ծրագրին, որը հրավիրված էին մասնակցելու Արևի վերնոլը և «Մայրիկ» Ֆիլմի ստեղծողը: Օզլոյը ծրագրի հաղորդակար Միել Դուրեին «զգե» է անվանում, որը «նսած սեղ» խոսում էր 1915 թ. թուրքերի կողմից սղանված 15 միլիոն հայերի մասին և լուսանում էր քավում թուրքերի հասցին: Թուրք լրագրող բարունակում է. «Այն ժամանակ, երբ Ֆրանսիացի հաղորդակար Եսենազրգին էր խոսել «ցեղատարածությունից», «ջարդերից», հայ-թուրքական հարաբերությունները այլ բնույթ են սսանում: Նախագահ Լեռն Տեր-Պետրոսյանը ԱՄՆ-ում իր

հայրենակցներին է դիմում, ասելով, թե աղալի 24-ի հիշատակում ավանդություն անանցելը կնդասի հայերի ֆաղական անուսկին: Այդ ընթացում «Արևիկ» Ֆիլման Հայաստանի հետ գործնական կաղերի մեջ է մեկնում:

Թուրքիան դասասվում է երևանում հյուստաստարան քաղել: Նման մարդկանց նեանս հաղորդակար- հեղ.) սեսնելիս ցեղս ավելի քարծ են գոհանաում այն Թուրքիան, որը մի մոգական ուսով կարողանում է իր ուսանուսակ դասի դասել ալելի, սուսնի, քուս, խուր, աջակողմյան, ձախակողմյան, մուսուսման և արքիս այն սարրերը, որոնք վերջիվերջ ընդունում են թուրք լեռնային իրենց դասկանելիությունը: Այդ իսկ դասառնով երազում են վան ֆաղում վերոհիշյալ երկու հուսարձանները, որոնք առանց ողիս և ասելության կիցահակն միայն անցյալի ցավերը: Այնպիսի հուսարձաններ, որոնք վերջ կղեն ողբերգական դասահարները հեռուստատեսային «զվարձալի» հեռուստառագրերի նյութ դարձնելու: Են մեկ թուրքերս ու հայերս, աղալը ընթեցին, և այս հասաս խաղաղությանը արժանի դարձան»:

Սա էր ամբողջ հողվածը: Մեր համես կարծիքով, ժամն է արդեն, որ փոխանակ մեր հակասողողների գրածներին դասաստանելու, որոշեցին, թե ավարտին մոտեցող այս «սցեմարում» զլխավոր դերը դիսի զբաղեցնեն, թե՛ մասսայական սեսարաների դերակասաներից մեկը դիսի լինեն:

Ն. Ն. Ն.

